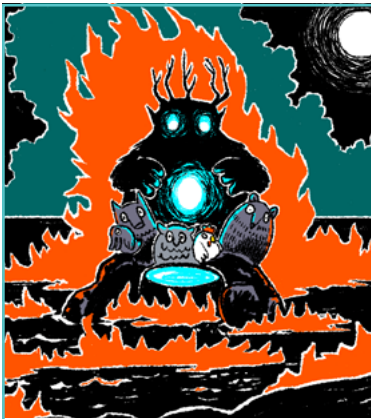

Jähtanassan Heägga

Jättens Liv

En äldre man var i krig mot en jätte som ville ta hans fru som hustru. Efter sju år förlorade mannen med sitt liv mot jätten. Men mannen hade en son som försökte hämnas sin far. Det gick inte så bra. Då övertalade sonen sin mamma att fråga jätten var hans liv fanns. Jätten försä sig och sa att hans liv fanns på en ö, på andra sidan det brinnande havet.

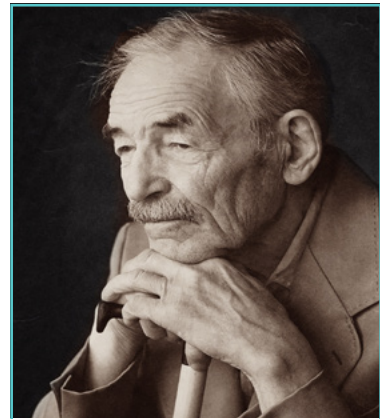
Första delen

Jähtanis ss
jätte

Áhkká hk
mormor, farmor,
äldre kvinna,
gumma; hustru

Gälle
ähta man,
en gammal man,
gubbe

Álmáj álmamá-
man; karl

Uhttsat
att söka
att leta

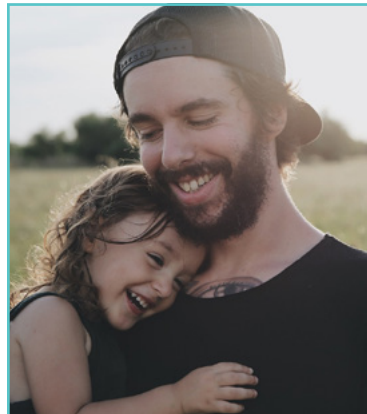
Bárdnie
son, pojke

Gehttjet
att fråga
Gehttjedit
att fråga
(flera gånger)

Tjidtjie
mamma

Áhttjie htj
pappa

Heägga
liv

På ön bakom det brinnande havet fanns det en tunna. I tunnan fanns det ett får och i fåret fanns det en höna. I hönan fanns det ett ägg och i ägget fanns jättens liv.

Miärra r
hav

Sualuoj sulla-
ö, holme

Dudnuo
tunna

Sávttsa vts
får

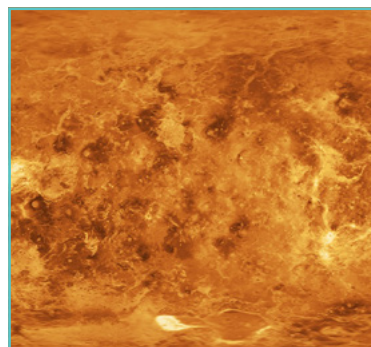
Vuöntsies vuanttsá-
höna

Münnie
ägg

Duögiesne
bakom

Buöllieje
brinnande
Buöllieje miärra r
brinnande hav

Då sa sonen att han var tvungen att hitta tjänare till sin resa genom det brinnande havet. Han anställde en björn, en varg, en hök och en storlom.

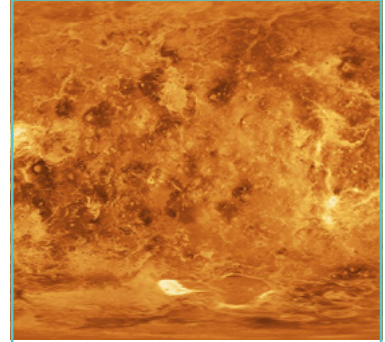
Tredje delen

Bälkket
anställa, leja

Deävdnáre
deävdnár-
tjänare

Buöllieje
brinnande
Buöllieje miärra r
brinnande hav

Tjadđa
genom, igenom

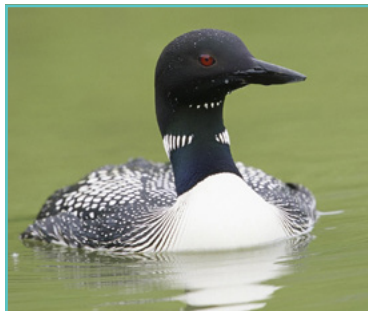
Berre
björn

Siejbieke siejbiek-
varg

Hábake hábak-
hök

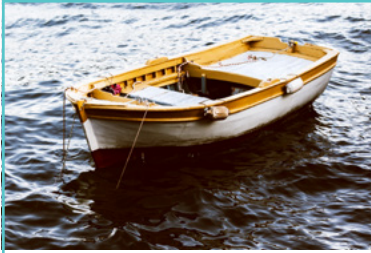

Divvieke divviek- ~
düvvieke düvviek-
storlom

Han gick till mitten av båten och satte sig under ett järntält tillsammans med höken och storlommen för att de inte skulle bli brända. Björnen och vargen fick ro genom elden.

Fjärde delen

Det är därför som björnen har fått brun och svart päls och vargen har fått vita, bruna och svarta fläckar i pälsen, eftersom de rodde genom det brinnande havet.

Vadnas vadnas-
båt

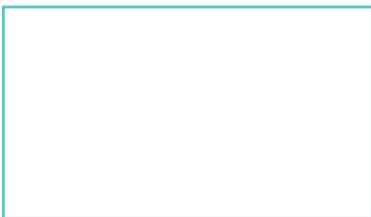

Låvdagåhtie d
tältkåta

Låvda låvddag-
kåtaduk, tältduk

Suvkkat vg
att ro

Veälggade
veälggad-
attr. velgges
vit

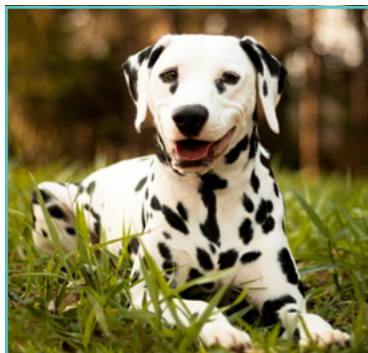
Russjka
attr. russjkas
brun, rödbrun
(om renar),
gulbrun (om löv)

Tjähppade
tjähppad-
attr. tjähpes
svart

Mannat
gå, färdas; fara

Treäbllie bl
fläck (på djur)

När de kom fram till ön där jättens liv fanns så gick de upp till en tunna. Björnen slog bort tunnans lock med sin ram och ut kom ett får.

Vargen sprang efter fåret och rev det i stycken. Ur fåret flög en höna. Höken flög efter hönan och tog fast den och rev den i stycken. I hönan låg ett ägg, och ägget föll i vattnet och sjönk till botten.

Femte delen

Gajkkuolit

riva (hastigt dela),
riva i stycken

Hállánit

flyga upp

Vuöntsies

vuantsá-
höna

Hábáke hábák-

hök

Kremsset

gripa tag i (något),
ta i (något)

Vuajjuot j

sjunka, falla ner
mot botten

Münnie

ägg

Tjáhtsie ts

vatten

Då dök storlommen efter ägget. Första gången hittade den ingenting. Andra gången hittade den ingenting, trots att den hade varit i längre än första gången, utan att ta några andetag. Tredje gången dök den ännu längre än andra gången och hittade till slut ägget på havsbotten.

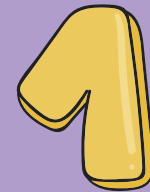
Sjätte delen

**Divvieke divviek- ~
dúvvieke dúvviek-
storlom**

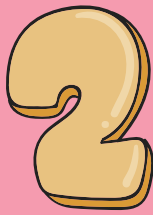

**Veäjjkat jk
dyka**

**Vuastas vuasstas-
första**

**Vuastas bálien
första gången**

**Mübbie
andra**

**Mubbádiste
för andra gången**

**Gålmáde
tredje**

**Gålmáden ájgien
tredje gången**

**Vuajņas vuajņņas-
andetag,
andhämtning**

**Gávdnat vn
finna, hitta**

**Bådnie
botten**

**Miäran bådnie
havsbotten,
havets botten**

Storlommen tog ägget till pojken, som snabbt tände upp en eld. Han la sedan ägget med jättens liv inuti ägget, på den brinnande elden.

Sedan for de hem till hans mor och pojken gick genast bort till jätten och såg att han brann på samma sätt som ägget. Hans mor blev så glad och tackade sin son för att han hade förstört jättens liv.

Medan de pratade med varandra så var det fortfarande lite liv kvar i jätten, som sa:

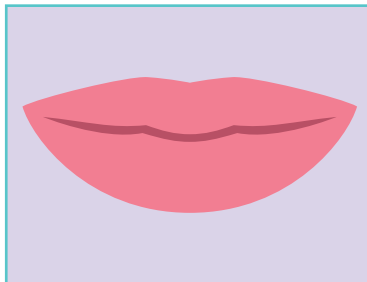
"Äsch! Jag borde inte ha berättat för den gamla elaka gumman om mitt liv."

Och så slukade jätten in glöd och aska och det brann i jättens munhåla och han kvävdes. Det som kunde brinna av hans kropp togs av elden och så släcktes elden.

Så tog hans liv slut – med en eld!

Bárdnie
son
pojke

Njálbmie lm
mun

Dålla
eld

Vuöjdnet jn
se

Sjijlla jl
glöd

Guvdna vn
aska

Hápkkat
kvävas

Vádtsiet
gå

Ávvuo v
glädje
Ávvoosit
bli glad

Vidnet
vinna
Vidneme
vunnit

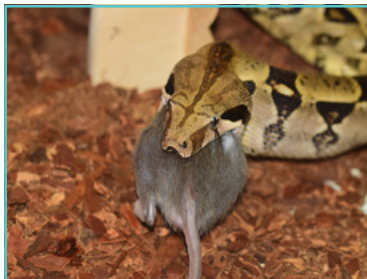
Guöbmie m
gom, munhåla

Heägga
liv

Dälla
eld

Hávgastit
sluka
(som en gädda)

Hávvgga vg
gädda

Báguoh – ord

báries gammal

dárruot r kriga, strida, slåss, kämpa

jah och

gåddiet dräpa, döda

vaj på det att, så att, för att; jaså (vid förvåning); eller

aldase hans egen

valla eller

gühtte vem, vilken, vilken (av flera)? (endast interrogativt); rel. pron. vem | vilken, den (som)

eässká (då) först, (nu) först

buöktietit hinna fram, komma fram, hinna dit

hadduotit hämnas, straffa, ta hämnd; bestraffa

ádtjuot få

válddiedit ld ta

galggat lg ska

állanit bli färdig; bli klar; fullföljas, fullbordas (säges om saker inte om människa)

jijtjasis ~ jijtjasisse till sig själv, åt sig själv

dájrriet jr ~dájrdiedit jd veta

juhkka (den, det) som, vilken som (relativt pronomen)

man dehte varför

máhttiet ht kunna

niädastuvvat vara i nöd, komma i nöd, bli rådlös, lida nöd eller brist på något

düvviene ute på sjön, havet eller älven (på djupt vatten), ute från sjön; långt från land (adverb)

juo redan

juaguo antingen

buöllieje brinnande

vásstiedit svara, besvara

durvastallat lita på, förtrösta på (med ill. el. nelle); sin tillit till, hoppas på, sätta sitt hopp till

subtsastit berätta

tjuavvarit måste, vara tvungen

bälkket leja, avlöna; anställa

deävdnáre deävdnár- tjänare

giäggüjme med vilka, med vem (komitativ plural)

mán jag (kortform av máanna)

tjadđa genom

jahttiet säga

álggiet lg börja

gasskuo mitt i, mitten av, mitt på

vádtstiet gå

adniet ha

vualláje in under, under (riktning) postp.

eäh de inte

gualgga lg hår (på djur)

dah de, de där, nom pl. <dahtta

dan - dess, dennes, gen sg. <dahtta

bijjás upp, uppåt

sisstie ut ur, ur; från; inifrån

sisssnie inne, inne i

iärijde bort

ulgas ut

gahttjat falla

vanjgadit springa fort i frysprång

vuajdnájit få syn på

gillat uthärda, kunna fördrå, kunna stå ut med, orka med, finna sig i, tåla; hålla ut

sammaláhkáje på samma sätt, likadant

annja~enje än, ännu

minjjesne bakom; efter (lokal och rum) t.ex. följer efter ngt, eller efter ngt, ; med

gáhtuot d försvinna, saknas, komma bort, vara borta, bli borta: förbli; dröja

dallák genast, på en gång

aptáh -utan (bli utan, vara utan ngt, bli rånad eller berövad på sak) en abessivpostposition, som används tillsammans med jämnstaviga och kontrakta stammar)

urruot vara, bo

spáhkiedit visa sig

buöktiet kt komma med ngt, föra med sig, att komma med, bringa, skaffa

buallájahttiet tända upp eld

báhtiet d komma

diehtie~dehte för ... skull, på grund av

vuajnuos vujdnas- synlig

nelle på

dadnák där

vuajgña jñ andedräkt, liv

sjaddat bli, hända

vuöjdnet jñ~vuöjnniet jñ se

varries varrás- frisk

ájbmadiit ha möjlighet, klara av, orka, förmå (ha förmåga, kunna)

ruapttuode~rupttijde tillbaka

gjittiet jt tacka

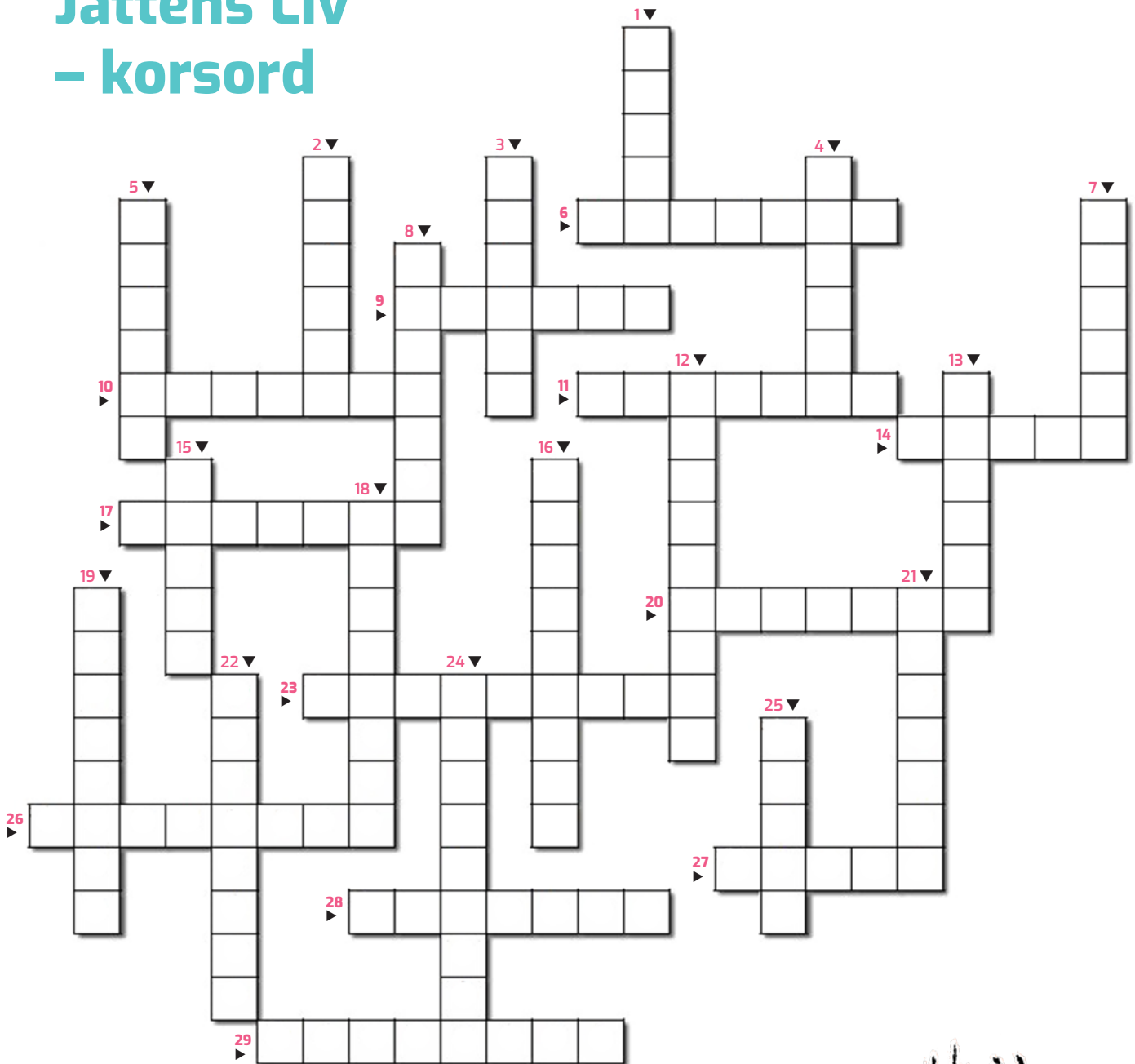
rubmahah kropp

jühttie att, eftersom, ty

jamkkát slockna

náhkkat sluta; ta slut (om något), bli tomt; upphöra finnas

Jättens Liv – korsord

Vågrätt/Veälluode ►

6. Son
9. Hök
10. Söka
11. Ro
14. Björn
17. Tredje
20. Får
23. Varg
26. Vatten
27. Man
28. Första
29. Gå

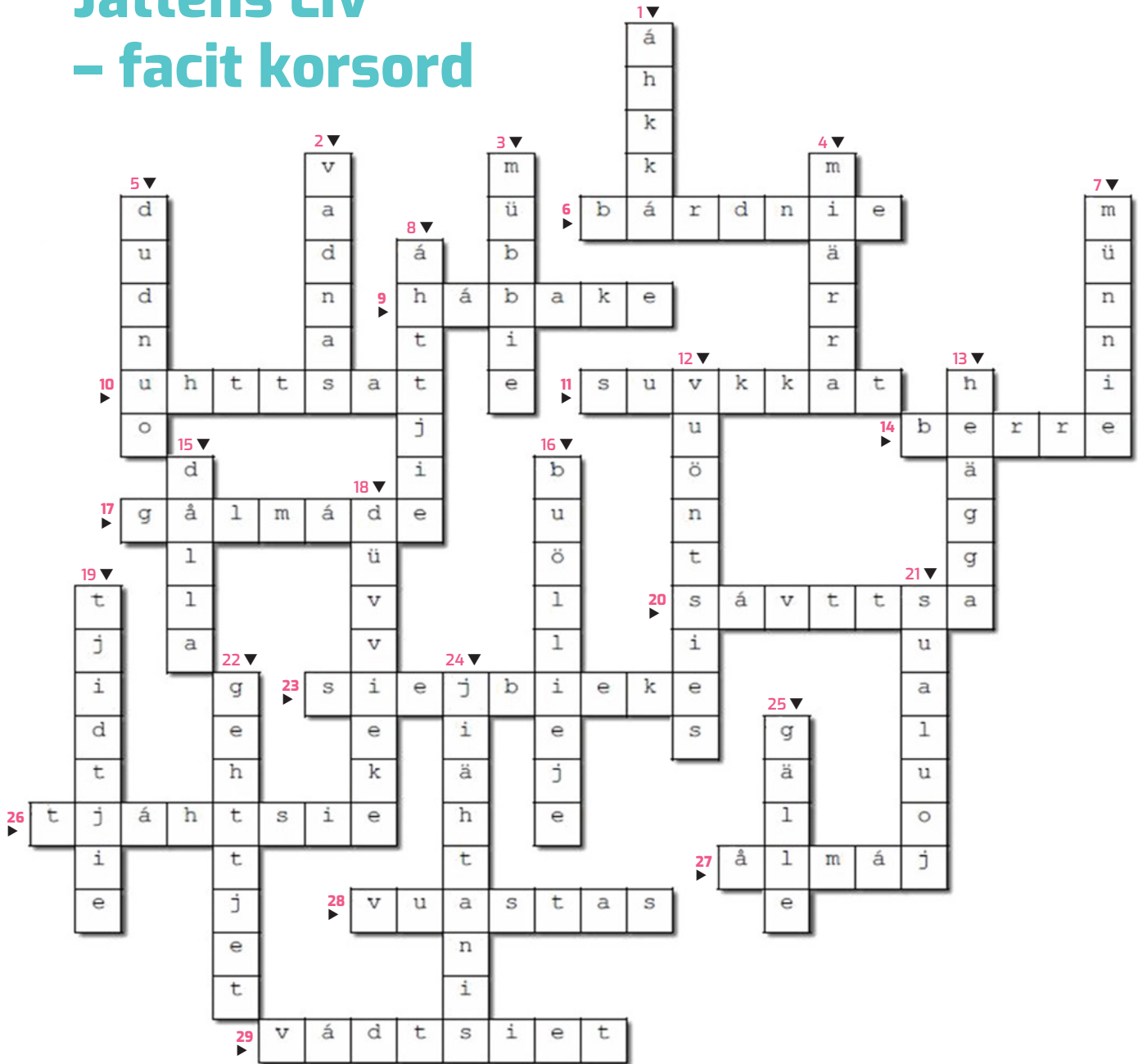
Lodrätt/Tseägguede ▼

1. Mormor, Farmor	19. Mamma
2. Båt	21. Ö
3. Andra	22. Fråga
4. Hav	24. Jätte
5. Tunna	25. Gubbe
7. Ägg	
8. Pappa	
12. Höna	
13. Liv	
15. Eld	
16. Brinnande	
18. Storlom	

Jättens Liv

- facit korsord

Vågrätt/Veälluode ►

6. Son (bárdnie)
9. Hök (hábage)
10. Söka (uhttsat)
11. Ro (suvkkat)
14. Björn (berre)
17. Tredje (gålmåde)
20. Får (sávttsa)
23. Varg (eg. den som har svans) (siejbieke)
26. Vatten (tjáhtsies)
27. Man (álmáj)
28. Första (vuastas)
29. Gå (váttsiet)

Lodrátt/Tseäggude ▼

1. Mormor, Farmor (áhká)
2. Båt (vadás)
3. Andra (mübbie)
4. Hav (miärra)
5. Tunna (dudnuo)
7. Ägg (münnie)
8. Pappa (áhttjie)
12. Höna (vuöntsies)
13. Liv (heägga)
15. Eld (dälla)
16. Brinnande (buöllieje)
18. Storlom (düvvieke)
19. Mamma (tjijdtjie)
21. Ö (sualuoij)
22. Fråga (gehttjet)
24. Jätte (jähntanis)
25. Gubbe (gälle)

Ryöknnat – Räkna

Lähkkuobáhkuo – Räkneord

Akttá	Ett
Guökttie	Två
Gulbma	Tre
Neälljie	Fyra
Vijtta	Fem
Guvtta	Sex
Tjijttja	Sju
Gákttsie	Åtta
Åkttsie	Nio
Lühkkie	Tio
Lühkkieaktta	Elva
Lühkkieguökttie	Tolv
Lühkkiegulbma	Tretton
Lühkkieneälljie	Fjorton
Lühkkievijtta	Femton
Lühkieguvtta	Sexton
Lühkkietjijttja	Sjutton
Lühkkiegákttsie	Arton
Lühkkieåkttsie	Nitton
Guökttielühkkie	Tjugo

21 GUEKTTELÜKKIEAKTTA osv.

100 TJUÖHTIE

1000 TUVSÁNE

0 NÁLLA

Ürdnegelåhkkuo – Ordningstal

Vuastas	Första
Mübbie	Andra
Gålmáde	Tredje
Niäljáde	Fjärde
Vijttáde	Femte
Guvttáde	Sjätte
Tjijttjáde	Sjunde
Gáktsáde	Åttonde
Åktsáde	Nionde
Luhkkáde	Tionde

Lühkkievuastas	Elfte
Lühkkiemübbie	Tolfte
Lühkkiegålmáde	Trettonde
Tjuadáde	Hundrade

Räknesång

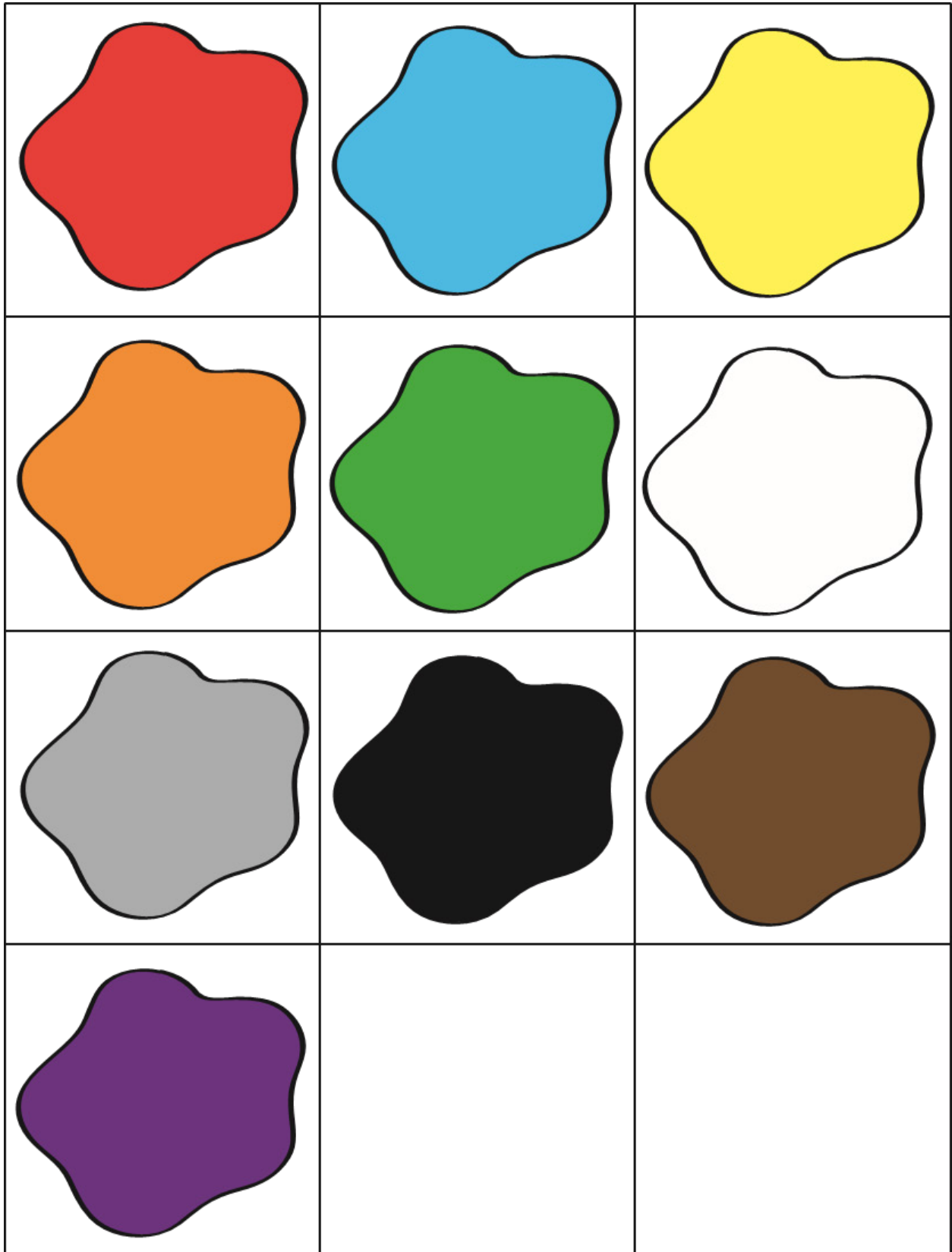
(Melodi: Berre árrá / Björnen sover)

Akta, guökttie,
 gulbma, neälljie,
 vijtta, guvttá, tjijttja.
 Gáktsie, áktsie, lühkkie,
 akta, guektte, gulbma,
 neälljie, vijtta,
 guvttá, tjijttja,
 gáktsie, áktsie, lühkkie.

Färgmemory

FIÄRJAH - FÄRGER

Färgmemory

FIÄRJAH – FÄRGER

ruapssade - röd	plávas - blå	visskade - gul
ruepssesvisskas - orange	kruanas - grön	veälggade - vit
krávies - grå	tjähppade - svart	russjka - brun
lįjlla - lila		